

Pismo hrvatskih biskupa o obliku sklapanja ženidbe

Dragi vjernici!

Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima u članku 13. predviđa da kanonska ženidba od trenutka sklapanja ima građanske učinke prema odredbama zakonodavstva Republike Hrvatske. Obiteljski zakon Republike Hrvatske, što ga je donio Hrvatski državni sabor, a stupio je na snagu 30. prosinca 1998. godine, daje mogućnost sklapanja braka s građanskim učincima i u vjerskom obliku, to jest pred službenikom vjerske zajednice koja s Republikom Hrvatskom o tome ima uređene pravne odnose (čl. 8). Te će se odredbe početi primjenjivati od 1. srpnja 1999.

Svetost ženidbene privole

Mi vjerujemo da je ženidba Božja ustanova, da ju je Bog ustanovio kad je stvarao čovjeka kao društveno biće. Knjiga Postanka nam govori: "Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih. I blagoslovi ih Bog i reče im: 'Plodite se i množite i napunite zemlju i sebi je podložite'" (Post 1, 27). A Drugi vatikanski sabor uči: "Intimna zajednica bračnog života i ljubavi, koju je Stvoritelj utemeljio i providio vlastitim zakonima, sazdaje se ženidbenim ugovorom, to jest osobnim neopozivim pristankom (...) Sam je Bog začetnik ženidbe" (GS 48). "Ženidbena privola čin je volje kojim muška osoba i ženska osoba neopozivim savezom sebe uzajamno predaju i primaju da uspostave ženidbu" (kan. 1057 § 2). Ona je za kršćane velika svetinja, jer njome nastaje među njima ženidba koju je Krist Gospodin uzdigao na dostojanstvo sakramenta (usp. kan. 1055 § 1). Kršćani prema tome, dok sklapaju ženidbu, ne čine samo ugovor, nego sklapaju savez nalik na onaj biblijski savez između Boga i njegova Izabranog naroda. Sv. Pavao stoga ljubav muža i žene u kršćanskoj ženidbi uspoređuje s onom uzvišenom ljubavlju i predanjem kojim Krist ljubi svoju Crkvu: "Otajstvo je to veliko! Ja smjeram na Krista i Crkvu" (Ef 5,32). Ali prema zakonu Crkve kršćani su za valjanost ženidbe dužni u normalnim okolnostima dati svoju ženidbenu privolu u crkvenom obliku, a to znači pred ovlaštenim crkvenim službenikom i dvama svjedocima. Ženidbena privola dana sa strane kršćana samo pred državnim službenikom, tako zvana civilna ženidba, nema pravog učinka pred Bogom i Crkvom.

Briga Crkve i države za ženidbu

Ženidba, koja je za kršćanina veliko otajstvo, ravna se propisima Crkve, jer je njoj Krist povjerio slavljenje sakramenata. Ali ženidbena zajednica je ujedno temeljna zajednica ljudskoga društva, te o njoj treba voditi brigu i državna vlast. Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima kaže: "Republika Hrvatska i Sveta Stolica, potvrđujući da su Država i Katolička Crkva, svaka u svom poretku, neovisne i samostalne, obvezuju se da će u međusobnim odnosima potpuno poštivati to načelo te da će međusobno surađivati u brizi za cjelovit duhovni i materijalni razvoj čovjeka i u

promicanju općega dobra" (čl. 1). U tom istom Ugovoru, dosljedno ovom osnovnom načelu glede sklapanja ženidbe, stoji: "Kanonska ženidba (tj. crkvena ženidba) od trenutka sklapanja ima građanske učinke prema odredbama zakonodavstva Republike Hrvatske ako ugovorne stranke nemaju civilne zapreke i ako su ispunjeni propisi predviđeni odredbama zakonodavstva Republike Hrvatske" (čl. 13). Po Obiteljskom zakonu, dosljedno propisima spomenutog Ugovora, "Brak se može sklopiti suglasnom izjavom žene i muškarca u građanskom ili vjerskom obliku" (čl. 6). A u čl. 20, stavak 4. istog Zakona ističe se da "brak sklopljen u vjerskom obliku ima učinke građanskog braka". Prema tome, od 1. srpnja 1999. katolici nisu više dužni sklapati ženidbu pred državnim službenikom. Dovoljno je da to učine samo u crkvenom obliku, to jest pred crkvenim službenikom i pred dvama svjedocima. Time oni postaju pred Bogom i Crkvom pravi muž i žena, a na civilnom području uživaju ista prava kao i oni koji su sklopili samo civilnu ženidbu.

Svetost ženidbenog saveza

Radujemo se ovim zakonskim propisima, ne samo zato što se njima za vjernike kršćane pojednostavljuje sklapanje ženidbe, a što je nekada bilo vezano s ne malim teškoćama, nego i zato što su ti propisi u skladu s crkvenim pogledom na svetost ženidbene privole. Dolikuje naime da se ženidbena privola koja je uistinu nešto sveto za kršćanina vjernika izrazi samo jednom, i to u krugu crkvene zajednice, pred predstavnikom Crkve. Ostaje pak i nadalje mogućnost, za one koji to žele, da ženidbenu privolu, kao i dosada, dadu pred crkvenim službenikom i pred državnim matičarom. No ipak katolici trebaju znati da samo jednom zakonito izrečena ženidbena privola pred crkvenim službenikom stvara bračni savez što ga i Bog potvrđuje. Samo takav ženidbeni savez postaje nerazrješivom zajednicom muža i žene. A za nju Isus veli: "Što, dakle, Bog združi, čovjek neka ne rastavlja" (Mt 19, 6).

Potreba pripreve na ženidbu

Znamo da su danas mnoge ženidbe kršćanskih supругa u krizi, da se često događaju rastave i razara kršćanska obitelj. Mnogi su kršćanski supružnici posustali u vjeri, zanemarili su molitvu i svoju vezu s Bogom, izgubili su svijest svetosti ženidbenog saveza i iz sebičnih razloga raskidaju ono što je Bog svezao. Teški je to prekršaj Božjega zakona; velika rana koja rastače ne samo pojedine obitelji nego i cijelu društvenu zajednicu. Stoga smo svi pozvani liječiti tu ranu. Društvena je zajednica dužna stvarati prikladne materijalne uvjete za skladan ženidbeni život, a crkvene su zajednice pozvane da pomažu kršćanskim supružnicima u rastu vjere i vjerskog života. Ako ipak civilni sud donese presudu razvoda braka koji je sklopljen pred katoličkim crkvenim službenikom, moramo istaknuti, da ta presuda nema nikakvog učinka za crkveno pravno područje. Jednom valjano sklopljena ženidba ostaje trajno nerazrješiva. Čini se, da se mnogi mladi ne spremaju ozbiljno na ženidbu, da tom sudbonosnom koraku u život pristupaju površno i neodgovorno. Zato Crkva ne prestaje isticati potrebu daljnje i bliže ozbiljne pripreve na ženidbu. U tom smislu u našim se biskupijama organiziraju posebni predbračni tečajevi i svi oni koji se spremaju na ženidbu dužni su na njima sudjelovati. Ne bi se smjeli pripustiti crkvenoj ženidbi oni koji bez velikog razloga zanemaruju te tečajeve. U slučaju da se još negdje ne organiziraju takvi tečajevi ili da mladenci nikako ne mogu na njima sudjelovati, dužni su primiti pouku o

kršćanskoj ženidbi od samog svećenika.

Crkveni službenik nadležan za sklapanje ženidbe

Iz svega gore rečenog, katolički mladenci trebaju znati da od 1. srpnja 1999., kad se počinje primjenjivati novi Obiteljski zakon u Republici Hrvatskoj, ženidba sklopljena pred crkvenim službenikom ima sve pravne učinke i na civilnom području i da ženidbenu privolu nije potrebno ponavljati pred državnim matičarom. Ali pritom moraju uz crkvene propise poštivati i one civilne. Prema crkvenim propisima, za sklapanje ženidbe nadležan je vlastiti župnik zaručnika ili zaručnice. Stoga su zaručnici dužni njemu se najprije prijaviti za ženidbu. On će pak, kao i dosada, izvršiti sav postupak za ženidbu, prema obrascu što je propisan od Hrvatske biskupske konferencije. Ako pak zaručnici iz nekog razloga žele sklopiti ženidbu izvan svoje vlastite župe, to mogu učiniti u dogovoru s vlastitim župnikom koji će im u takvim slučajevima izdati otpusnicu ili dozvolu za vjenčanje pred drugim crkvenim službenikom.

Dužnosti mladenaca, matičara i crkvenog službenika

1. Ženik i nevjesta (mladenci) dužni su poći državnom matičaru nadležnom za ono mjesto u kome se crkveno žele vjenčati i zatražiti od njega potvrdu o ispunjavanju civilnih pretpostavaka za sklapanje braka. Ta potvrda ne smije biti starija od tri mjeseca.
2. S tom potvrdom koju će primiti od matičara u dva primjerka trebaju se javiti, uz otpusnicu ili dozvolu svoga župnika, crkvenom službeniku pred kojim se žele vjenčati.
3. Crkveni službenik pred kojim su se vjenčali dužan je ispuniti potvrdu o sklopljenoj crkvenoj ženidbi i najkasnije u roku od pet dana dostaviti je državnom matičaru koji ju je izdao.
4. Matičar je dužan upisati tu ženidbu u državnu maticu vjenčanih i u roku od tri dana izdati izvadak iz te matice kao dokaz da je crkvena ženidba postigla učinke građanskog braka.

Zaključak

Dragi vjernici, nadamo se da ćete od 1. srpnja ove godine rado prihvatiti ovu novu pogodnost i praksu, po kojoj će vaša kanonski odnosno crkveno sklopljena ženidba imati i građanske učinke. U samom postupku pomoći će vam prikladnim uputama i vaši župnici.

Koristimo ovu prigodu da uz zagovor Djevice Marije zazovemo Božji blagoslov na mladence koji se spremaju na ženidbu kao i na sve naše obitelji da porastu u vjeri i u pravoj kršćanskoj ljubavi.

U Zagrebu, 4. lipnja 1999.

Josip Bozanić, nadbiskup zagrebački i predsjednik HBK, v.r.

Ante Jurić, nadbiskup splitsko-makarski i podpredsjednik HBK, v.r.

Antun Škvorčević, biskup požeški, generalni tajnik HBK, v.r.

Anton Tamarut, nadbiskup riječko-senjski v.r.
Ivan Pređa, nadbiskup zadarski, v.r.
Slavomir Mikloš, vladika križevački, v.r.
Slobodan Štambuk, biskup hvarski, v.r.
Želimir Puljić, biskup dubrovački, v.r.
Marin Srakić, biskup đakovački i srijemski, v.r.
Juraj Jezerinac, vojni ordinarij, v.r.
Marko Culej, biskup varaždinski, v.r.
Ante Ivas, biskup šibenski, v.r.
Ivan Mišovan, biskup porečki i pulski, v.r.
Valter Župan, biskup krčki, v.r.
Marin Barišić, pomoćni biskup splitsko-makarski, v.r.
Đuro Gašparović, pomoćni biskup đakovački i srijemski, v.r.
Josip Mrzljak, pomoćni biskup zagrebački, v.r.
Vlado Košić, pomoćni biskup zagrebački, v.r.